

K životnému jubileu Prof. Ing. Václava Komana, DrSc.

V novembri 1997 sa dožil v dobrom zdraví a plnom optimizme 70 rokov emeritný profesor Chemickotechnologickej fakulty pre odbor Chémia a technológia tukov, prof. Ing. Václav Koman, DrSc.

Jubilanta viedla jeho životná cesta z Nového Mesta nad Váhom, kde ukončil gymnaziálne štúdiá, do Bratislavy na Chemickotechnologickú fakultu SVŠT, ktorú skončil ako jeden z prvých vysokoškolsky vzdelaných potravinárskych chemikov na Slovensku. Po skončení vysokoškolského štúdia a pôsobení v Považských tukových závodoch v Novom Meste nad Váhom sa vrátil na CHTF ako asistent. Pod vedením zakladateľa tukovej chémie a technológie na Slovensku, Ing. Ladislava Ullricha, začal rozvíjať študijný smer zameraný na chémiu a technológiu jedlých a technických tukov, chémiu tenzidov a technológiu detergentov, ako aj kozmetológiu. V roku 1963 obhájil kandidátsku dizertačnú prácu na tému “Štúdium vyšších nenasýtených mastných kyselín a ich izomérov” a o štyri roky neskôr úspešne habilitoval s nadčasovou prácou “Lipidy – príspevok k štúdiu ich prírodných zmesí a štruktúr”. V sedemdesiatych rokoch a v prvej polovici osemdesiatych rokov riešil viacero štátnych výskumných úloh z oblasti štruktúr triacylglycerolov. Súčasne úzko spolupracoval s tukovým priemyslom na Slovensku, pričom najmä v Palme Bratislava a Nové Mesto nad Váhom pomohol pri zavádzaní v tom čase špičkových technologických uzlov výroby jedlých olejov a tukov, resp. technických tukov a detergentov. Svoje cenné výsledky na poli základného a orientovaného výskumu zhrnul vo svojej doktorskej práci “Štruktúry lipidov vo vzťahu k ich biologickej hodnote a technologickej kvalite”, ktorú obhájil na VŠCHT v Prahe roku 1984. Od roku 1985 pôsobil päť rokov ako vedecko-pedagogický expert a neskôr ako profesor na univerzite v Tlemcene v Alžírsku, kde zaviedol chromatografickú analýzu éterických olejov izolovaných z púštnych rastlín, najmä jojoby. Po návrate v roku 1990 pôsobil opäť ako docent a neskôr ako profesor na CHTF-STU, za ktorého bol menovaný v roku 1994.

Náplňou celoživotnej vedeckovýskumnej práce jubilanta zostáva teoretické a praktické riešenie problematiky minimalizácie zdravotne polemickej trans-izomérov nenasýtených mastných kyselín, či už v procese parciálnej katalytickej hydrogenácie rastlinných olejov alebo v kombinácii stužovania a preesterifikácie jedlých tukov a olejov. S tým zákonite súvisí potreba komplexného definovania štruktúr triacylglycerolových molekúl a ich vlastností, čo vyžaduje mimoriadne náročné postupy enzýmovej a chromatografickej

analýzy, doplnenej o matematické spracovanie výsledkov analýz výpočtovou technikou a vypracovanie vlastných výpočtových programov.

Výsledkom celoživotnej práce jubilanta sú desiatky vychovaných odborníkov v chémii, analýze a technológii tukov a detergentov, ďalej do 100 vedeckých publikácií, 60 prednášok na vedeckých konferenciách doma i v zahraničí, 5 vysokoškolských učebných skrípt, 5 autorských osvedčení, monografia s názvom "Štruktúry lipidov" a celý rad vedecko-populárnych a osvetových článkov. Popri vedeckej a pedagogickej práci aktívne pracoval vo vedeckých spoločnostiach, najmä v SVTS a Slovenskej spoločnosti pre vedy poľnohospodárske, lesnícke a potravinárske pri SAV. Pôsobil desať rokov ako predseda hodnotiteľskej komisie pre kvalitu tukov a tukových výrobkov v Čs. inšpekcii akosti a bol členom redakcií viacerých odborných časopisov. Je nositeľom viacerých vyznamenaní. Za aktívnu činnosť v SNP mu udelili dve pamätné medaily, za dlhoročnú vedecko-pedagogickú prácu bol vyznamenaný Zlatou medailou SVŠT. Zásluhy jubilanta boli uznané aj praxou, odborový podnik Palma mu udelil exkluzívne vyznamenanie "Najlepší pracovník 1987".

V súčasnosti jubilant aktívne spolupracuje s rôznymi inštitúciami, ktoré majú záujem využiť jeho bohaté odborné vedomosti a životnú vitalitu. Sám som mal šťastie spoznať prof. Komana najprv ako učiteľa odboru, neskôr ako vedeckého školiteľa, spolupracovníka a kolegu. Vždy som obdivoval jeho vedeckú zanietenosť a nadšenie pre pokrok a netradičné novátorské postupy, charakteristickú húževnatosť, až neoblomnosť pri presadzovaní svojich vedeckých cieľov. Možno právom povedať, že sa najviac zaslúžil o zavedenie chromatografických metód pri analýze lipidových látok.

Pri príležitosti 70-tin želám nášmu jubilantovi, nestorovi lipidovej chémie a technológii na Slovensku, v mene spolupracovníkov i v mene potravinárskej obce, mnoho pevného zdravia do ďalších rokov, spokojnosť a pohodu rodinného zázemia. Aby sa ešte dlho tešil z úspechov svojej práce i z úspechov svojich študentov a z progresívneho rozvoja slovenského potravinárskeho priemyslu.

Za spolupracovníkov a kolegov
Doc. Ing. Štefan Schmidt, CSc.

Doc. Ing. Alexander Dandár, DrSc. - 60 ročný

Doc. Ing. Alexander Dandár, DrSc., vedúci Katedry sacharidov a konzervácie potravín, sa 11. novembra 1997 dožil významného životného jubilea. Menovaný patrí medzi popredných pedagogicko-vedeckých a výskumných odborníkov na Chemickotechnologickej fakulte Slovenskej technickej univerzity v Bratislave.

Po skončení odboru Chémia a technológia sacharidov na CHTF (1960), absolvoval prax v cukrovaroch a neskôr sa stal aspirantom (1967). Postupne sa zapájal do pedagogického procesu na Katedre sacharidov a konzervácie potravín. Prednášal rad predmetov a viedol príslušné technologické cvičenia. Neskôr prednášal nosný predmet Cukrovarnícka technológia. Jeho pedagogický rast bol dynamický, prešiel postupne všetkými stupňami - asistent (1966), odborný asistent (1967), docent (1980).

Pre pedagogickú prácu menovaného je samozrejmosťou, že svoje prednášky neustále dopĺňa o nové teoretické aj praktické poznatky z literatúry, ako aj o vlastné experimentálne podložené výsledky. Spolu so spolupracovníkmi napísal viacero vysokoškolských učebných textov. Jeho pedagogické kvality ocenili viaceré technické univerzity, napr. v Berlíne, v Braunschweigu, v Lodži a pod., kde pôsobil ako hosťujúci prednášateľ. Pre pedagogickú prax doc. Dandára je charakteristické využívanie modernej didaktickej techniky v pedagogickom procese - výukové filmy, videokazety o technologických procesoch cukrovarníckej prevádzky, na príprave ktorých sa aj sám podieľal ako odborný poradca. Za dobu pôsobenia na fakulte viedol 81 diplomových prác z odboru Chémia a technológia sacharidov a na mnohých ďalších sa podieľal ako konzultant a posudzovateľ pre študentov iných vysokých škôl (VŠCHT Praha, VŠE Bratislava, VŠP Nitra).

Ťažiskom jeho pedagogicko-výskumnej činnosti je chémia a technológia potravín v širšom slova zmysle. Vo vedeckovýskumnej činnosti sa užšie venoval najmä problematike fyzikálno-chemických procesov pri spracovaní cukrovej repy. Prioritné výsledky svojich prác publikoval v početných našich i zahraničných periodikách, a prezentoval na viacerých významných vedeckých zahraničných podujatiach. Vo vedeckovýskumnej oblasti dosiahol titul kandidáta vied (1967) a doktora vied (1996).

Doc. Dandár je garantom študijného odboru Chémia a technológia potravín a významne sa podieľa na príprave nových učebných plánov pre bakalárske a inžinierske štúdium na CHTF STU pre potravinársko-biochemický smer.

Je predsedom spoločnej odborovej komisie vo vednom odbore doktorandského štúdia 29-01-9 Chémia a technológia požívatín, predsedom komisie pre Štátne záverečné skúšky zo špecializácie Chémia a technológia sacharidov a cereálií.

Doc. Dandár je neobyčajne aktívny v odborových a spoločenských organizáciách. Na prvom mieste treba uviesť jeho významnú funkciu viceprezidenta Administratívneho a Vedeckého výboru celosvetovej organizácie cukrovarníckych technológov - C.I.T.S. Je predsedom Národného komitétu Slovenskej republiky medzinárodnej komisie pre jednotné metódy cukrovarníckej analytiky - ICUMSA. Okrem toho zastáva funkciu predsedu Slovenskej spoločnosti pre poľnohospodárske, lesnícke, potravinárske a veterinárne vedy pri SAV. Zorganizoval niekoľko medzinárodných vedeckých konferencií, ktoré mali u odbornej verejnosti veľký ohlas.

Želáme jubilantovi veľa pevného zdravia, vitality a energie do ďalšej práce. Nech ďalej šíri dobré meno vyspelosti nášho cukrovarníckeho priemyslu a vedeckej cukrovarníckej školy.

A. Príbela

Doc. Ing. Ernest Šturdík, CSc. - 50 ročný

V októbri sa dožil významného jubilea náš dlhoročný spolupracovník Ernest Šturdík. Človek, ktorý sa vypracoval svojou vôľou, schopnosťami a pracovným zanietením na významného odborníka v oblasti biochémie mikrobiálnych buniek a ich regulácie. Po skončení vysokoškolského štúdia absolvoval v rokoch 1973-1977 internú ašpirantúru na Katedre technickej mikrobiológie a biochémie pod vedením Doc. Ing. Ľudovíta Drobnicu, DrSc., ktorý významne ovplyvnil jeho odborný i ľudský pohľad na veci okolo nás. Jubilant dokázal skutočne majstrovským spôsobom prenášať tento "drobnicovský" duch na svojich spolupracovníkov a v dlhých diskusiách dokázal nadchnúť všetky vekové kategórie pre riešenie konkrétnych problémov. V roku 1987 bol menovaný na docenta a v roku 1990 za vedúceho Katedry biochemickej technológie na CHTF STU a túto funkciu zastával až do roku 1997. V tomto období potvrdil mimoriadne organizačné a manažérske schopnosti, ktoré katedra priaznivo pocítila v odborných spoluprákach a v intenzívnej komunikácii s praxou. Jeho veľká zanietenosť a kreativita prispeli rozhodnou mierou k stabilizácii novovzniknutej Katedry biochemickej technológie i k jej pomerne nízkemu vekovému priemeru.

V odbornej oblasti sa od svojich štúdií systematicky venoval problematike poznávania mechanizmov biochemických dejov v mikrobiálnych bunkách a možnostiam ich cielenej regulácie s ohľadom na využitie vo farmácii, chémii, potravinárstve, poľnohospodárstve a ekológii. V tejto oblasti publikoval viac ako 180 vedeckých prác, predniesol desiatky prednášok na odborných konferenciách a je autorom, resp. spoluautorom mnohých výskumých správ, patentov a licencií. Ako pedagóg odovzdal svoje bohaté skúsenosti viac než 50 diplomantom, 11 ašpirantom a desiatkam študentov v rámci ich študijných projektov. Šírku jeho aktivít a erudície dokazuje napr. aj členstvo v redakčných radách odborných časopisov, Vedeckom kolégiu SAV pre molekulu biológiu, komisiách pre obhajoby kandidátskych a doktorandských dizertačných prác, atestačných komisiách na vedeckých ústavoch, Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej akadémii.

Záverom by som chcel poďakovať jubilantovi za jeho dlhoročnú odbornú zanietenosť a človečenstvo, ktoré sme s takou samozrejmosťou od neho čerpali a do ďalších rokov mu zaželať mnoho šťastia, zdravia a mladického elánu.

Doc. Ing. Michal Rosenberg, CSc.